

DEMİR APARTMANI VE DEMİRTEPE

Savaş Sönmez

savassonmez@yahoo.com

Funda Şenol Cantek “Yabancılar ve Yerliler: Başkent Olma Sürecinde Ankara” kitabında; Cumhuriyet’in ilk yıllarında arsa ya da ev edinerek Ankara’ya yerleşen kurucu kadro mensuplarının yerleştikleri semtin odak noktası haline geldiklerini, kimi semtlerin onların adlarıyla anılmaya başladığını, bu cümleden olarak “**Demirtepe**” adının da oraya bir köşk yaptıran Merkez Komutanı **Demir Ali** Bey’den geldiğini yazar. **Önder Şenyapılı** da “**Ne demek Ankara; Balgat, niye Baldat!?**” kitabında Cantek’in yazdıklarını aynen nakleder.

1879 Selanik doğumlu Piyade Albay Ali bey 1921’de Merkez Komutanı olarak Ankara’ya gelip, birkaç yıllık ara hariç, uzatmalarla 1942’ye değin bu görevde kalır ve 1943’te vefat eder. **Tuğrul Pınar**’ın “**Baba Oğul Anıları**” kitabının 1. cildinde, **Atatürk**’ün Ankara Merkez Komutanı yaptığı yakın arkadaşı Ali’ye kuvvetinden ötürü “**Demir**” lakabını verdiği, onun da soyadı yarasından sonra Somdemir soyadını aldığı yazılıdır. Demir Ali’nin kızı **Huriye Yüce**, 9-15 Aralık 2005 tarihli ve 232 sayılı Gazete Ankara’da kendisiyle yapılan bir söyleşide, Atatürk’ün birgün, Altındağ’da oturduğundan söz eden babasına Kızılay’da bir arsa tahsis ettirdiğini, dolayısıyla Demir Apartmanı’nın temelinde Atatürk’ün desteğinin olduğunu belirtmektedir.

Eski Demirtepe

Demir Apartmanı’na 1930’da taşındıklarını anımsayan 1926 doğumlu Huriye Yüce, Gazete Ankara ile yaptığı söyleşide ve 17.5.2013 günlü telefon görüşmemizde; o zamanlar Necatibey Caddesi’nin “**kötü bir derelik**” olduğunu, Kızılay’dan başlayan asfalt yolun evlerinin önünde sona erdiğini, bahçelerinin o zamanların ilk botanik bahçesi olarak nitelendirilebileceğini söylüyor. 1942-1954 arasında evin en üst katında ailesiyle birlikte kiracı olarak oturan emekli profesör Tuğrul Pınar da sözünü ettiğimiz kitapta “**2 havuzlu-fıskiyeli-balıklı-kanepeli-kameriyeli-kuş kafesli**” olarak hatırladığı bahçede sebze tarhları, meyve ağaçları, güller ve diğer çiçekleri bulunduğunu yazıyor. 1942-1955 arasında zemin katta bir başka kiracı olarak yaşayan yakın arkadaşımız emekli savcı **Öcal Beningtan** 20.2.2013 günlü söyleşimizde, babasının o zamanlar Demir Ali Bey’in emir subayı olduğunu, evin 2’nci katında CHP milletvekili **Abidin Ege** ve ailesinin, 3’ncü katta ise **Huriye Yüce** ve annesi **Zehra** hanımın oturduklarını belirtiyor. Ayrıca, kendileri de Rumelili olan ev sahiplerinin Rumelili kiracıları tercih ettiklerini, yolun Nokta Durağı’nda bitmesinden

ötürü Maltepe Koç Yurdu'nun ilk yıllarında uzaklığı nedeniyle öğrencilerin bu yurttan kalmak istemediklerini, apartman ile Maltepe Camisi arasının önceki yıllarda mezarlık olduğunu yaşlıların konuştuğunu, subay olan babasının Necatibey Deresi kıyısından işine atla gittiğini, apartmanlarında çok dostane komşuluk ilişkileri olduğunu, apartmanın Kızılay tarafında bitişiğindeki arsada sığınak bulunduğunu, binanın giriş kapısının yanındaki duvar rölyefinin Hattuşa'dan getirildiğinin söylendiğini, karartma gecelerinde projektörlerin gökyüzünde uçakları taradıklarını, hatırlıyor.

Binanın Giriş Yönünden Görünüşü

O günlerin Demirtepe'sinde Demir Apartmanı'ndan Kızılay'a doğru yolun sağ tarafında sırasıyla sığınak, Bakkal **Tevfik**, Manav **Faik**, Tapu Kadastro Meslek Okulu, Mason Locası ve Amerikan Kütüphanesi bulunuyor. Caddenin karşı tarafında Ankara Atatürk Lisesi'nden bizim de coğrafya hocamız olan **Reşadet** Hanım ile oğlu Dr. **Ayan Gülgönen**'in, Kadın Terzisi **Zübeyde**'nin, Hasan Remzi Apartmanı'nda Süvari Birlikleri Komutanı **Mustafa Arbak**'ın oturdukları binalar, Suudi Arabistan, Macaristan ve Afganistan büyükelçilikleri ve Vali Konağı yer alıyor. Atatürk Bulvarı'na çıkmadan sol köşede, kum havuzlarında oynanıp, büfesinden Afyonkarahisar Madensuyu içilen Kızılay Parkı var.

Günümüz

Belediyeden “**tapu tahsisi**” ya da “**intifa hakkı**” yollarıyla edinilmiş olabilecek Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No:27'deki Demir Apartmanı; uzun yıllar Öğrenci Yurdu olarak ve EİEİ'ye Sosyal Tesis olarak hizmet verdikten sonra 2012 ortalarında boşaltılıyor. Halen binanın girişinde tezgâh açmayı sürdüren 20 yıllık seyyar satıcı **İbrahim Gündüz**'ün duyduklarına göre bina Milli Emlak'a devredilmiş, sonra da Turizm

Bakanlığı'nca bir vakfa (?) tahsis edilecekmiş.

**Giriş Kapısı yanındaki
duvar kabartması**

Ankara'nın acımasızca yok edilen ya da kötü onarımla başkalaştırılan cumhuriyetin ilk dönem binalarının hazin akıbetlerinden şimdilik kurtulmuş görünen bu güzel binanın, nitelikli bir onarım sonrasında, kent kimliğine yakışacak bir amaçla kullanılmasını diliyoruz.